

แนวทางสร้างชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติดตามหลักศีล 5
Guidelines for building a strong, drug-free community based on the 5 precepts

พระพงศพัศ ฐานวโร (กัญญาคำ)
Phra Pongsapus Thanawaro (Ganyakham)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkomrajavidyalaya University
Email: Pongsapus 1976@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้เข้าใจในปัญหาเสพติด โดยการนำประเด็นต่างๆ มาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติดให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนตามหลักแหล่งศีลธรรม คือ การใช้หลักศีล 5 และแนวทางสร้างชุมชนให้เข้มแข็งปลอดภัยจากยาเสพติด โดยการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างกำลังใจสร้างความหวังใหม่ให้กับชีวิต เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจไม่ให้เกิดกลับไปเสพยาซ้ำอีก และพัฒนาฟื้นฟูความฉลาดทางสมอง พฤติกรรมทางอารมณ์ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะชีวิตที่สำคัญ และเป็นการป้องกันการหวนกลับไปเสพยาซ้ำอีก ส่วนหนึ่งของเป้าหมายหลักในการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติดนั้น ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกับคณะสงฆ์ ฆราวาส และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทำให้สังคม ชุมชนได้ตระหนัก รับรู้ เข้าใจ และให้โอกาสแก่กลุ่มเป้าหมายที่พร้อมจะขับเคลื่อนไปด้วยกันเพื่อที่จะคืนคนดีสู่สังคม และการพัฒนาสังคมให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความสุขสงบ รมเย็นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : แนวทาง, ชุมชนเข้มแข็ง, ปลอดยาเสพติด, ศีล 5

Abstract

This academic article aims to create knowledge and understanding of drug problems by analyzing various issues to find solutions to drug problems to achieve sustainable stability based on moral principles, namely, the use of the Five Precepts and the approach to create strong communities that are free from drugs by using Buddhist principles as an important part in creating encouragement and creating new hope for life, as a mental support to prevent relapse into drug use, and developing

and restoring brain intelligence, emotional behavior, which leads to the development of important social skills and life skills, and preventing relapse into drug use. Part of the main goal of drug addiction treatment and rehabilitation is to receive assistance from the network partners in working with the Sangha, laity, and administrative officials to make society and communities aware, understand, and provide opportunities to target groups who are ready to move forward together to return good people to society and develop society to be safe in life and property, making people in society live together happily, peacefully, and sustainably.

Keywords: approach, strong community, drug-free, Five Precepts

บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันมีปัญหามากมาย เช่น ปัญหาด้านพฤติกรรมของบุคคล อันไม่พึงประสงค์ ปัญหาครอบครัวและที่สำคัญมากอย่างหนึ่งก็คือปัญหายาเสพติด ซึ่งสร้างความเดือดร้อน วุ่นวาย และสร้างความทุกข์ยากให้กับบุคคลเป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งก็ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดเช่นกัน คือ ยาบ้า ยาอี กัญชา และสุรา เป็นต้น สาเหตุเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงและการวางแผนในการพัฒนาสังคม ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาเบียดเบียน ทำร้ายร่างกาย ปัญหาลักทรัพย์ ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาคอร์รัปชันในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาสุราและยาเสพติด มีผู้คนที่ดื่มสุราของมีนเมามากขึ้น สาเหตุที่ปัญหาการดื่มสุราในระยะหลังมีแนวโน้มการดื่มสุราในกลุ่มวัยรุ่นชายหญิงมากขึ้น และมีแนวโน้มในการมีโอกาสติดยาเสพติดมากขึ้น เพราะผู้เสพยาหวังจะใช้แก้ปัญหาชีวิตหรือเพื่อลดความเครียดโดยวิธีการใช้ยาเสพติด (โกศล วงศ์สุวรรณ และคณะ, มปป. : 303) สิ่งเสพติดหรือยาเสพติดโดยเฉพาะการดื่มสุราก่อให้เกิดปัญหามากมาย ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัวและสังคม

ศีลในทางพระพุทธศาสนา มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมมนุษย์ในทุกด้านของการดำรงชีวิต โดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนไทยนั้นมีความผูกพัน ประสานกลมกลืนประเพณี วัฒนธรรมและหลักความเชื่อและการนำไปประพฤติปฏิบัติ จนทำให้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาด้วยความศรัทธา เลื่อมใส มั่นคงและจริงใจ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ต่างมีความเมตตา ความเอื้อเฟื้อ ความอนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน ความเสียสละ โดยยึดสิ่งเหล่านี้เป็นที่ตั้งตลอดมา ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพุทธธรรมคำสอนแห่งองค์สมเด็จพระชินวรณับรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงสั่งสอนให้มีอิสระปราศจากปัจจัยที่เป็นเหตุแห่งความเศร้าหมองทั้งปวง ทั้งทางกาย วาจา และทางใจ ทางกาย หมายถึง การไม่สร้างความวิบัติเสียหายให้แก่บุคคลอื่น

ส่วนทางใจ คือ อิสระจากกิเลส ตัณหา และเครื่องเศร้าหมองทั้งปวงอันเป็นปัจจัยที่จะตัดรอนชีวิต ความเป็นอยู่ของตน และเพื่อนำสันติภาพและสันติสุขมาสู่โลกมนุษย์ พระพุทธศาสนา จึงเป็นศาสนาของผู้รู้เท่าทันภาวะความเปลี่ยนแปลงของตน ของสังคม โดยใช้ศาสนธรรมคำสอนของพระองค์เป็นหลักในการยึดถือประพฤติปฏิบัติ ในส่วนของคำสั่งนั้น ได้แก่ ข้อปฏิบัติซึ่งบังคับไว้เป็นข้อห้ามมิให้กระทำ เรียกว่า ศีล เป็นข้อยกเว้นที่วางไว้เป็นกฎระเบียบ ในส่วนของคำสอน ได้แก่ คำแนะนำ คำชี้แจง การศึกษาอบรมอันเป็นหลักที่ทรงวางไว้สำหรับการประพฤติปฏิบัติที่เรียกว่า พระธรรม ถือว่าเป็นหน้าที่ ที่จะพึงประพฤติปฏิบัติเพื่อความเจริญก้าวหน้า เป็นความดีงามแห่งชีวิต อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ได้ในสังคมโดยรวม ในเรื่องของศีล ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารตำราวิชาการต่าง ๆ และได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านและกล่าวได้โดยสังเขป (พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ, 2559 : 11)

สังคมปัจจุบันนี้ มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและทางด้านวัตถุมากขึ้นตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง แต่ในทางตรงกันข้ามสภาพทางด้านจิตใจกลับเสื่อมถอยลงหลักเหวี่ยงจากศีลธรรม จึงมีการละเมิดทำผิดศีล 5 มากขึ้น โดยเฉพาะศีลในข้อที่ 5 นี้ เป็นศีลข้อที่เกี่ยวกับสิ่งเสพติด ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีในจิตใจเพื่อป้องกันภัยอันตรายต่างๆ จากสิ่งเสพติดตามแนวทางศีล 5 ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การฆ่าหรือการทำร้ายซึ่งกันและกัน การโจรกรรมทรัพย์สิน ปล้น จี้ ฉก ชิง วิ่งราว ลักทรัพย์ การประทุษร้ายมิตรภรรยาและสามีผู้อื่น การล่อลวง หลอกหลวง ฉ้อฉล และการเสพสารเสพติด สิ่งมีเงินเมาต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละครั้งเกิดอุบัติเหตุมากมาย สาเหตุหลัก ก็คือ การเสพของมีเงินเมา และสิ่งเสพติด ซึ่งอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ในแต่ละครั้งนั้นทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วยังทำให้เกิดปัญหาในสุขภาพกายและสุขภาพจิต เพราะสุขภาพทั้งสองอย่างมีความสัมพันธ์กัน หากสุขภาพจิตไม่ดีย่อมส่งผลแก่สุขภาพกาย หากจิตไม่ปกติ ทุกข์ โศก วิตก กังวล และมีความเครียดก็จะส่งผลต่อร่างกาย ทำให้กินไม่ได้ นอนไม่หลับ สุขภาพกายเสื่อมโทรมลง ซึ่งปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิตนี้เกิดจากการดื่มสุราและเสพสิ่งเสพติดทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งเสพติดนี้มีผลกระทบโดยรวมต่อสังคม มนุษย์รู้จักที่จะเรียนรู้ว่าการอยู่ร่วมกันเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องมีปัญหากระทบกระทั่งกันบ้าง ปัญหา 3 ประการ นั้น ก็คือ (1) ปัญหาส่วนบุคคล ปัญหานี้มีผลกระทบแต่ละครอบครัว พ่อแม่พยายามเลี้ยงดูฝึกฝนอบรมบุตรธิดาและให้การศึกษา แต่บุตรธิดายังเป็นภาระของครอบครัวและสร้างปัญหาให้กับครอบครัว (2) ปัญหาสาธารณะ ปัญหานี้มีผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก มีข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติแสดงให้เห็นว่า ประเทศชาติสูญเสียเงินงบประมาณปีละจำนวนหลายล้านบาทในการทำสงครามต่อต้านยาเสพติด ซึ่งปัญหานี้ทำให้ประเทศชาติเสียหาย (3) ปัญหาสังคม ปัญหานี้มีผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก ปัญหาสังคมเป็นเรื่องสภาพและสภาวะทางสังคม ซึ่งปัญหาสังคมมีขอบเขตกว้างมาก เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาค้าประเวณี ปัญหาโรคระบาด และปัญหายาเสพติดให้โทษ (สุเทพ สุ

วีราจกูร, 2551 : 3-4.) แต่มนุษย์ก็รู้จักวิธีจัดการกับปัญหาด้วยการวางกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน จึงเป็นที่มาของกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ จารีต ขนบธรรมเนียมและประเพณีทางสังคม กฎระเบียบเหล่านี้ บางเรื่องก็มีรากฐานมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผู้คนในสังคมนั้น ๆ เชื่อถือ เมื่อสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าทรงทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักธรรมที่พระองค์ทรงนำมาเผยแผ่ ถูกจำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นจริยธรรมระดับพื้นฐาน ได้แก่ ศีลกับส่วนที่ 2 เป็นจริยธรรมระดับสูงขึ้นไป ได้แก่ มรรค และนิพพาน

ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนจึงมีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายเกี่ยวกับปัญหาหยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนจะต้องให้ความสำคัญเพราะเป็นปัญหาที่อยู่ใกล้ชิดชุมชนมากที่สุด นำประเด็นต่าง ๆ มาวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหยาเสพติดให้เกิดความยั่งยืนตามหลักแหล่งศีลธรรม คือ การใช้หลักศีล 5 ในชุมชน และการพัฒนาสังคมให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความสงบสุขร่มเย็นต่อไป

เนื้อหา

1. หลักศีล 5 หรือเบญจศีล

ศีล 5 หรือเบญจศีล เป็นหลักประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงาม ทำให้ผู้รักษาดำเนินชีวิตเป็นไปโดยปกติ ส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากโทษภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เข้าถึงจุดหมายที่ดีงามตามลำดับของชีวิต ทำให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อย และทำให้มนุษย์นั้นมีการสำรวมกายและวาจาเรียบร้อย ทั้งในการพูด การคิด การทำในการแสดงออก อันเป็นการยกระดับจิตใจเข้าถึงแก่นแท้ในหลักธรรม อันเป็นกุศลธรรมอันดีงามทั้งปวง อาจกล่าวได้ว่าศีล 5 คือ ข้อห้ามไม่ให้ทำความชั่วทุจริตของพระพุทธศาสนา นั่นเอง กล่าว คือ

การเว้นจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลง เป็นการตั้งใจที่จะไม่ทำร้าย ต่อผู้อื่นเป็นประจำ เมื่อปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องย่อมเกิดเป็นปกติความคิดที่จะฆ่าหรือทำร้ายกัน ก็ย่อมไม่เกิดขึ้น เป็นการอบรมให้เกิดเมตตาจิต คิดสงสารเห็นใจในสัตว์อื่น ๆ มนุษย์ผู้มีความปรารถนาดี ต่อกันเสมอโดยตระหนักถึงความสำคัญของทุกชีวิตที่อยู่ร่วมกันในโลก ทุกชีวิตย่อมต้องการความสุขด้วยกัน ไม่มุ่งทำร้ายกัน ชีวิตร่างกายทุกชีวิตก็ย่อมดำเนินไปข้างหน้าอย่างปกติ สันติสุขก็เกิดขึ้นในสังคม

การเว้นจากการถือสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการเป็นโจร เป็นการไม่ไปเบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่น ด้วยการลักขโมย เป็นต้น มีเจตนาที่ให้เลี้ยงชีพในทางที่ชอบ เว้นการเบียดเบียนกันและกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความไว้วางใจกัน

การเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เป็นการดำเนินชีวิตของตน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง และไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ในบุคคลผู้ที่เป็นที่รักของผู้อื่น รวมถึงไม่ผิดประเวณีทางเพศไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตน สามารถควบคุมอารมณ์ในเรื่องเพศได้

การเว้นจากการพูดเท็จ เป็นการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่น ด้วยวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง เป็นสาเหตุตรอนทำลายประโยชน์ของผู้อื่น

การเว้นจากการดื่มสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเองด้วยการดื่ม สูบ ฆิต สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือ ยาเสพติดทุกประเภทอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทพลาดพลั้ง มัวเมา เสียดสีสัมปชัญญะ ทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน

2. ความหมายของศีล 5 หรือเบญจศีล

ศีล เป็นคำสันสกฤต ตรงกับภาษาบาลีว่า สील ตามศัพท์แปลว่า ปกติ หมายความว่า คนที่มีจิตเป็นปกติ ไม่ถูกละโงะ โทสะ โมหะครอบงำ และชักไปทำชั่วทำผิด จิตเป็นปกติ เมื่อจะทำอะไรทางกายด้วยจิตที่เป็นปกติ ก็ไม่ทำกายทุจริต เมื่อจะพูดอะไรทางวาจา ก็ไม่พูดวจีทุจริต เมื่อคิดเรื่องราวอะไรทางใจ ก็ไม่คิดเป็นมโนทุจริต ฉะนั้น กายก็เป็นศีล วาจาก็เป็นศีล ใจก็เป็นศีล แต่ถ้า โลงะ โทสะ โมหะครอบงำ ก็จะเป็นตรงกันข้าม (สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, 2527 : 411-412)

ศีล แยกออกได้เป็น 2 คือ เป็นอาการอย่างหนึ่ง เป็นตัวศีลอย่างหนึ่ง อาการ คือ เมื่อตั้งใจรักษา ระวังไม่ให้ประพฤติล่วง นี้เรียกว่ารักษาอาการของศีล ตั้งใจ รักษาอาการของศีลจนไม่คิดประพฤติล่วง จิตสงบเป็นปกติ หรือเห็นโทษของการล่วงศีลแล้ว จิตสงบเป็นปกติ ไม่คิดล่วง นี้ได้ชื่อว่า ตัวศีล ศีล เป็นข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา เป็นการรักษากาย วาจาให้เรียบร้อยราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 1103) การฝึกพฤติกรรมและการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกของมนุษย์ให้เป็นไปในทางดีงามเกื้อกูล จนเกิดเป็นคุณสมบัติขึ้นในตัวของผู้นั้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2547 : 68)

3. ปัญหาหรือสาเหตุของการติดยาเสพติด

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการติดยาเสพติด มี 3 ประการ คือ

1. ตัวสารและฤทธิ์ของสาร สารที่ก่อให้เกิดการเสพติด เป็นสารที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท เช่น เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) เฮโรอีน เป็นต้น เมื่อผู้เสพเริ่มทดลองใช้และได้รับฤทธิ์ของยาเสพติดแล้วพึงพอใจก็จะเสพซ้ำจนเกิดการติดยาได้

2. ตัวผู้เสพ การที่ผู้เสพหันไปเสพยาเสพติดนั้น อาจมีสาเหตุมาจากสภาพร่างกาย เช่น ผู้ที่มีอาการป่วยซึ่งต้องใช้ยาเสพติดในการบำบัดรักษา จนนำไปสู่การติดยาเสพติดนั้น เป็นต้น สภาพจิตใจผู้ที่มีอารมณ์วุ่นวาย เปลี่ยนแปลงเร็ว ขาดความมั่นใจ มักจะหันเข้าหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ส่วนผู้ที่มีสุขภาพจิตรวนเร มีความวิตกกังวลตลอดเวลา ก็จะถูกชักจูงให้เสพยาเสพติดได้ง่าย และผู้ที่ขาด

ความอบอุ่น หรือมีปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การงาน ก็จะใช้สิ่งเสพติดเป็น เครื่องปลอบใจ
 ด้บความว้าวุ่นทางจิตใจให้น้อยลง

3. สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นหรือชักนำให้หันไปเสพยาเสพติด เช่น อาจ
 เกิดจากการอยากทดลองเนื่องจากเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดเสพและชักชวนให้เสพ หรือเกิดจาก การศึก
 ษะในวัยวุ่น และส่วนใหญ่เกิดจากสภาพครอบครัวที่มีปัญหา

โทษพิษภัยของยาเสพติด

เนื่องด้วยพิษภัยหรือโทษของสารเสพติดที่เกิดแก่ผู้หลงผิดไปเสพสารเหล่านี้เข้า ซึ่งเป็น โทษที่
 มองไม่เห็นชัด เปรียบเสมือนเป็นฆาตกรเงียบ ที่ทำลายชีวิตบุคคลเหล่านั้นลงไปทุกวัน ก่อปัญหา
 อาชญากรรม ปัญหาสุขภาพ ก่อความเสื่อมโทรมให้แก่สังคมและบ้านเมืองอย่างร้ายแรง เพราะสาร
 เสพติดทุกประเภทที่มีฤทธิ์เป็นอันตรายต่อร่างกายในระบบประสาท สมอง ซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์
 บัญชาการของร่างกายและชีวิตมนุษย์ การติดสารเสพติดเหล่านั้นจึงไม่มีประโยชน์อะไรเกิดขึ้นแก่
 ร่างกายเลย แต่กลับจะเกิดโรคและพิษร้ายต่าง ๆ จนอาจทำให้เสียชีวิต หรือ เกิดโทษและอันตรายต่อ
 ครอบครัว เพื่อนบ้าน สังคม และชุมชนต่าง ๆ ต่อไปได้อีกมากโทษและพิษภัยของยาเสพติดสรุปได้
 เป็น 3 ประการ คือ

1) โทษทางร่างกายและจิตใจ

(1) สารเสพติดจะให้โทษโดยทำให้การปฏิบัติหน้าที่ ของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เสื่อม
 โทรม พิษภัยของสารเสพติดจะทำลายประสาท สมอง ทำให้สมรรถภาพเสื่อมลง มีอารมณ์ จิตใจไม่
 ปกติ เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น วิตกกังวล เลื่อนลอยหรือฟุ้งซ่าน ทำงานไม่ได้ อยู่ใน ภาวะมีน
 เมาตลอดเวลา อาจเป็นโรคจิตได้ง่าย

(2) ด้านบุคลิกภาพจะเสียหาย ขาดความสนใจในตนเองทั้งความประพฤติความสะอาดและ
 สติสัมปชัญญะ มีอาการปฏิกิริยาแปลก ๆ เปลี่ยนไปจากเดิม

(3) สภาพร่างกายของผู้เสพจะอ่อนเพลีย ชูบชืด หมดเรี่ยวแรง ขาดความกระปรี้กระเปร่า และ
 เกียจคร้าน เฉื่อยชา เพราะกินไม่ได้ นอนไม่หลับ ปล่อยเนื้อ ปล่อยตัวสกปรก ความเคลื่อนไหว ของ
 ร่างกายและกล้ามเนื้อต่าง ๆ ผิดปกติ

(4) ทำลายสุขภาพของผู้ติดสารเสพติดให้ทรุดโทรมทุกขณะ เพราะระบบอวัยวะต่าง ๆ ของ
 ร่างกายถูกพิษยาทำให้เสื่อมลง น้ำหนักตัวลด ผิวกายซีด เลือดจางผอมลงทุกวัน

(5) เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย เพราะความต้านทานโรคน้อยกว่าปกติ ทำให้เกิดโรคหรือเจ็บ ไข้ได้
 ง่าย และเมื่อเกิดแล้วจะมีความรุนแรงมาก รักษาหายได้ยาก

(6) อาจประสบอุบัติเหตุได้ง่าย สาเหตุเพราะระบบการควบคุมกล้ามเนื้อและประสาท บกพร่อง
 ใจลอย ทำงานด้วยความประมาท และเสี่ยงต่ออุบัติเหตุตลอดเวลา

(7) เกิดโทษที่รุนแรงมาก คือ จะเกิดอาการคลุ้มคลั่ง ถึงขั้นอาละวาด เมื่อหิวยาเสพติดและ หา ยาไม่ทัน เริ่มด้วยอาการนอนไม่หลับ น้ำตาไหล เหงื่อออก ท้องเดิน อาเจียน กล้ามเนื้อกระตุก กระวน กระวาย และในที่สุดจะมีอาการเหมือนคนบ้า เป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรม

2) โทษพิชภัยต่อครอบครัว

- (1) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และญาติพี่น้องจะหมดสิ้นไป ไม่สนใจที่จะดูแล
- (2) ทำให้สูญเสียทรัพย์สิน เงินทอง ที่จะต้องหามาซื้อสารเสพติด จนจะไม่มีใช้จ่ายอย่างอื่น และต้องเสียเงินรักษาตัวเอง
- (3) ทำงานไม่ได้ขาดหลักประกันของครอบครัว และนายจ้างหมดความไว้วางใจ
- (4) สูญเสียสมรรถภาพในการหาเลี้ยงครอบครัว นำความหายนะมาสู่ครอบครัวและญาติพี่น้อง

3) โทษที่ก่อให้เกิดกับส่วนรวมและประเทศชาติ

รัฐบาลต้องสูญเสียกำลังคน และงบประมาณแผ่นดินจำนวนมหาศาล เพื่อใช้ในการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทำให้ต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่า เกิดความไม่สงบสุขของบ้านเมือง ความมั่นคงของประเทศชาติถูกระทบกระเทือน ประชาชนเดือนร้อน เพราะเหตุอาชญากรรม ประเทศชาติต้องสูญเสียกำลังของชาติอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะผู้ติดยาเสพติด เป็นเยาวชน

4. แนวคิดในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ผลกระทบจากปัญหายาเสพติดมีทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัย การศึกษาความสุขของประชาชนโดยทั่วไป รวมถึงประเทศชาติโดยรวม กล่าวคือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ถ้านำข้อมูลประมาณการผู้เสพยาเสพติดที่ได้จากการประมวลผลการจับกุม และการนำผู้เสพยาเข้าสู่กระบวนการบำบัดโดยวิธี Capture - Recapture ในปี 2556 จะมีตัวเลขประมาณการอยู่ที่ 2,521,299 คน ซึ่งในจำนวนคนที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ อย่างน้อยจะต้องเสียเงินไปกับการซื้อยาเสพติดวันละ 250 บาทต่อวัน (ประมาณการยาบ้า 1 เม็ดต่อวัน) เท่ากับสูญเสียเงินไปถึงวันละ 625 ล้านบาทต่อวัน และใน 1 ปีจะเป็นเงินถึง 228,125 ล้านบาท ในขณะที่หากมองว่าบุคคลที่เป็นผู้เสพยาเหล่านี้ไม่สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้ตามปกติก็เท่ากับสูญเสียรายได้อีกวันละ 300 บาท รวมมูลค่าของการสูญเสียจะเป็นจำนวนเงินถึง 501,875 ล้านบาทต่อปี นอกจากนี้รัฐยังต้องสูญเสียงบประมาณไปกับการบำบัดฟื้นฟู และช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพปีละไม่ต่ำกว่า 2,000 ล้านบาท

ผลกระทบด้านสังคม จากการสำรวจความต้องการของประชาชนในปี 2556 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ประชาชนร้อยละ 34.2 ระบุว่า หมู่บ้าน/ชุมชน ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาน้ำท่วม ร้อยละ 26.8 และความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินร้อยละ 25.6 ผลการสำรวจติดตามการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ล้างแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดในปี 2556 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพบว่า ปัญหาที่สร้างความเดือนร้อนให้แก่คนใน

ชุมชนหรือหมู่บ้านมากที่สุด ได้แก่ปัญหาการมีวัณโรคของกลุ่มวัยรุ่น (ร้อยละ 42.3) รองลงมาคือ ปัญหา ยาเสพติด(ร้อยละ 35.9) และปัญหาเศรษฐกิจ (ร้อยละ 27.2) นอกจากนี้ยังมีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แล้วไปก่ออาชญากรรมต่างๆ ในปี 2556 มีถึง 127,481 คน คิดเป็นร้อยละ 18 โดย 5 อันดับแรกของ ผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดแล้วไปก่ออาชญากรรมอื่นๆ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็น การฉ้อ ปล้นชิงทรัพย์ ร้อยละ 29.5 การทารุณร่างกาย ร้อยละ 17.64 การพนัน ร้อยละ 14.49 พ.ร.บ. อาวุธปืนร้อยละ 10.21 และ พ.ร.บ.จราจร ร้อยละ 9.79

ผลกระทบด้านการบริหารจัดการภาครัฐ เนื่องจากปริมาณคดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบตั้งแต่ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และคุมประพฤติ กลายเป็นภาระค่าใช้จ่ายของรัฐเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลกระทบต่อต้นทุนของกระบวนการยุติธรรมด้วย ยาเสพติดได้สร้างปัญหาใหญ่และเป็นภัยคุกคามกับประชากร โดยเฉพาะประชากรที่เป็นเยาวชน และทำให้เกิดผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของทุกประเทศในโลก ประเทศไทยเราเองก็เช่นกัน ยาเสพติดได้แพร่ระบาดและเป็นปัญหาต่อสังคมโดยเฉพาะเยาวชนของ ไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน แม้รัฐบาลทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ มีนโยบายปราบปราม และป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง มีบทลงโทษรุนแรงต่อผู้ค้าหรือผู้จำหน่าย แต่ปัญหายาเสพติดก็มิได้หมดไปจากสังคม ยังคงสร้างปัญหาให้กับเยาวชนไทยตลอดเวลา จะเห็นได้จากคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 154/2554 เรื่อง ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ณ วันที่ 9 กันยายน 2554 กล่าวไว้ว่า “ปัจจุบันการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้กลับมาสู่ภาวะที่มีความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต ความปลอดภัยในทรัพย์สิน ความสงบสุขของประชาชน และสังคม รวมทั้งเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ” จากคำสั่งดังกล่าวประมวลได้ว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดจะทวีความรุนแรงต่อไป เพราะประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีการผลิต การค้า การจำหน่าย การลำเลียง และการลักลอบขนย้ายยาเสพติดตามแนวชายแดน เมื่อยาเสพติด ได้ระบาดเข้าสู่สังคม ชุมชนปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นตามมา นอกจากนี้ยาเสพติดยังได้สร้างปัญหาความรุนแรง และความแตกแยกในระดับครอบครัว เยาวชนจำนวนมากซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติต้องตกเป็นทาสของยาเสพติดและนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนและก่อการกระทำความผิดต่อผู้อื่น ส่งผลกระทบต่อตนเอง สังคมสุขภาพอนามัย และผลกระทบด้านความมั่นคงของประเทศในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2554 : 5-6)

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้กล่าวถึงแนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนที่รับผิดชอบโดยการรวบรวมข้อมูลที่ตั้งถึงบริบทของหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อให้ทราบหมู่บ้าน/ชุมชนมีสภาพทางสังคมวัฒนธรรมแนวคิดสภาพปัญหาของ

ชุมชนรวมทั้งปัญหาสุขภาพจิต ในหมู่บ้าน/ชุมชน (และปัญหาอื่น ๆ) ความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชน บุคคลที่เป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่บ้าน/ชุมชนและ ความเข้มแข็งของผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นอย่างไร

2. แยกแยะข้อมูลสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อดูว่าอะไรเป็นประเด็นปัญหาหลัก-ปัญหารองของหมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็งมาก-น้อยเพียงใดตลอดจนให้มีแผนที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน

3. ลงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนพบผู้นำทั้งที่เป็นทางการได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชนและกรรมการ หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นต้น และที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้นำทางศาสนา ชรบ. อสม. 25 ตำบลประรด กรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นต้น เพื่อแนะนำตัวและขอคำปรึกษาคำแนะนำและให้ทราบถึงบริบทและสภาพความเป็นอยู่ของ สมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชนยิ่งขึ้น สร้างความสัมพันธ์พูดคุย แลกเปลี่ยนทัศนคติให้เกิดความไว้วางใจลดความหวาดระแวง ตลอดจนทำความเข้าใจในแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนและรวบรวมกลุ่มอาสาสมัครที่มีในหมู่บ้าน/ชุมชนร่วมกันขับเคลื่อนงานในรูปของ “อาสาพัฒนาพระราชัฐ” (อปร.)

4. แลกเปลี่ยนข้อมูลสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้ศึกษาแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ (ในขั้นตอนนี้อาจจัดในรูปของเวทีประชาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนเห็นถึง ปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชนสร้างความตระหนักเกิดจิตสำนึกลุกขึ้นแก้ไข ปัญหาและให้คำแนะนำการดำเนินงานแก่ผู้นำ/ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน/ชุมชนซึ่งอาจจัดหลายครั้ง

5. หลังจากที่ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นและได้ชี้ให้ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนเห็นถึงปัญหา ปลุกให้ลุกขึ้นสู้กับปัญหาแล้วให้ชุดปฏิบัติการอำเภอร่วมกับอาสาพัฒนาพระราชัฐลงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและคำแนะนำในการวางแผนขับเคลื่อนหมู่บ้าน/ชุมชนตลอดจน การเตรียมการจัดประชุมประชาคมชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน/ชุมชนแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน

6. เมื่อผู้นำในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความตื่นตัวรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและได้รับความรู้จากชุดปฏิบัติการอำเภอแล้วให้คำแนะนำกระตุ้นผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนจัดเวทีประชาคมชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน โดยประสาน ชุดปฏิบัติการอำเภอมาดำเนินการให้ความรู้ความเข้าใจรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยยาเสพติดให้อีกheimลุกขึ้นสู้และ เข้าร่วมปฏิบัติการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิตโดยการค้นหาผู้เสพยาเสพติดผู้ค้ายาเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและพื้นที่ที่เป็นแหล่ง มั่วสุมในหมู่บ้าน/ชุมชนตลอดจนขยายเครือข่ายกรรมการชุมชนเพิ่มเติมเพื่อช่วยกันดูแลสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน

7. หลังจากทำประชาคมชาวบ้านเมื่อค้นหาพบผู้เสพยาเสพติดผู้ค้าให้ดำเนินการตาม กระบวนการขั้นตอน ด้านการบำบัดรักษาสุขภาพจิตและติดตามช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษา และด้านการปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส., 2559-2560, (อัดสำเนา))

5. แนวทางสร้างชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติดตามหลักสี่ 5

มนุษย์ย่อมมีรูปพรรณสัณฐานต่างกัน ถ้ารูปงามน้ำใจดี ย่อมเป็นที่รักใคร่ ถ้ารูปงามแต่ไร้คุณธรรมประจำใจ ก็สู้คนรูปไม่งาม แต่มีคุณธรรมประจำใจไม่ได้ รูปพรรณสัณฐานย่อมเป็นอยู่อย่างนั้น แต่ใจนั้นแม้จะเป็นไปตามพื้นเดิม ถึงอย่างนั้นก็ยังมีทางแก้ไขได้ นักปราชญ์มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น ได้กำหนดวางแบบแผนความประพฤติไว้ชื่อว่า “ศีล” เป็นแนวทางสำหรับให้คนประพฤติความดี คนเราแรกเริ่มจะประพฤติความดี ถ้าไม่ถืออะไรเป็นหลัก ใจย่อมไม่มั่นคง อาจเอนเอียงไปในทางทุจริตอีกได้ ความมุ่งหมายอันดับแรกของการรักษาศีล เป็นการรักษาตนเอง ปกป้องตนเอง ไม่ให้เสียคน และยังมีผลพลอยได้อีกมากทั้งครอบครัว ทางสังคม ประเทศชาติ และเป็นพื้นฐานให้ตนเองบำเพ็ญสมาธิ ได้ปัญญา จนเกิดมรรคผล นิพพาน

ศีล 5 หรือเบญจศีล คือ หลักความประพฤติชอบทางกาย และวาจา กล่าว คือ การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนเองให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543 : 206) เป็นหลักควบคุมความประพฤติเบื้องต้น สำหรับให้มนุษย์ตั้งอยู่ในคุณธรรม เพื่อให้ประพฤติความดียิ่ง ๆ ขึ้น ศีล 5 หรือเบญจศีลเป็น ข้อกำหนดความประพฤติอย่างต่ำที่สุดของมนุษย์เท่าที่ จำเป็นพอที่จะให้สังคมมนุษย์อยู่กันอย่างปกติสุข มีชีวิตและทรัพย์สินปลอดภัยตามสมควร (พระราชวิสุทธิมลฺลี (ทองดี สุรเตโช), 2526) : 29-30) เรียกข้อกำหนดนี้ว่าสิกขาบท 5 (ข้อฝึกความประพฤติ) หรือที่ต่อมาเรียกกัน เป็นสามัญว่าศีล 5 หรือเบญจศีล ได้แก่

1) ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการไม่ทำลายชีวิต ฆ่าสัตว์ การประทุษร้าย รั้งแกกัน รวมทั้งประพฤดิหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านร่างกายและชีวิต

2) อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ลักพา หยิบฉวยของผู้อื่นมา ใ้โดยพลการ รวมทั้งสาธารณสมบัติ การคดโกง ฉกฉวย ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน

3) กามสมุจฉัจฉาจา เวรมณี เว้นจากการประพฤดิผิดเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

4) มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจา เท็จโกหก คำหยาบ นินทา ด่าทอ หลอกลวง เพื่อเจ้อ หรือพุดุญแหยให้เกิดความแตกแยก ตัดรอนประโยชน์หรือแก้งทำลายด้วยวาจา

5) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่ง ความประมาท สิ่งเสพติดให้โทษที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

การรักษาศีลห้า (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2549 : 90) เป็นความสัมพันธ์พื้นฐานในสังคมตลอดจนข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการฝึกตามข้อปฏิบัติ ชัดเกล้าพฤติกรรมของบุคคล เพื่อสร้างเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการอยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความปลอดภัยในสุขภาพกายและสุขภาพจิต การที่บุคคลจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขจะต้องมีหลักมนุษยธรรมหรือศีล 5 คือ (1) เป็นผู้เว้นขาดจาก

การฆ่าสัตว์ (2) เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ (3) เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤตินอกใจ (4) เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ (5) เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท 4 หลักธรรม 5 ประการ คือ (1) เมตตากรุณา การช่วยเหลือเขาให้พ้นทุกข์ (2) สัมมาอาชีวะ การประกอบอาชีพสุจริต (3) กามสังวร การสำรวมในกาม (4) สัจจะ การมีความสัตย์จริง (5) สติสัมปชัญญะ การมีความรู้สึกตัวและระลึกได้ ซึ่งเป็นคุณธรรมคู่กับเบญจศีลหรือศีล 5 (พระศรีคัมภีร์ญาณ, 2556 : 129)

การปฏิบัติตามแนวทางศีล 5 นี้ จะทำให้มีความเจริญขึ้นทั้งทางกายและทางวาจา เป็นการประพฤติดุจจริตตามแนวทางศีล 5 ข้อ (1) งดเว้นจากการล่าสังหาร คือ ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของผู้อื่น (2) งดเว้นจากการลักขโมยเบียดบังแย่งชิง คือ ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น (3) งดเว้นจากการประพฤตินอกใจ คือ ไม่ประทุษร้ายต่อของรักและของหวงแหนของผู้อื่น (4) งดเว้นจากการพูดเท็จ คือ พูดโกหกหลอกลวงผู้อื่น และ (5) งดเว้นจากการเสพของมีนเมา คือ ไม่เสพของมีนเมาทุกชนิด (สุตขญา สุทธิสาร, 2546 : 75) โดยเฉพาะการไม่ดื่มสุราและเสพสิ่งเสพติดให้โทษต่าง ๆ ศีล 5 จึงเป็นหลักธรรมเบื้องต้นในพระพุทธศาสนา เป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานของคนในสังคม และเป็นหลักป้องกันภัยของคนในสังคม การรักษาศีล 5 จะทำให้เรามีความปลอดภัยในชีวิต มีความปลอดภัยในทรัพย์สิน มีความปลอดภัยในครอบครัว มีความปลอดภัยในสังคม และมีความปลอดภัยในสุขภาพกายและสุขภาพจิต ศีล 5 จึงเป็นแนวทางป้องกันภัยของคนในสังคมไทย และเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันสิ่งเสพติดตามหลักพุทธธรรม แนวทางป้องกันสิ่งเสพติดตามหลักพุทธธรรมนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักศีล 5 คือ เว้นจากการกระทำผิดศีลข้อที่ 5 เพราะว่าเป็นการกระทำผิดเกี่ยวกับสิ่งมีนเมาและสิ่งเสพติด เช่น การดื่มสุราหรือการเสพสิ่งมีนเมาต่าง ๆ และใช้หลักเบญจธรรมในข้อที่ 5 ซึ่งเป็นคุณธรรมคู่กับเบญจศีลข้อที่ 5 คือ สติสัมปชัญญะ มีความระลึกได้และรู้สึกตัวก็จะไม่เสพสิ่งเสพติด ในการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมก็จะเป็นแนวทางป้องกันสิ่งเสพติดต่าง ๆ ในสังคมและชุมชนนั้น ๆ ได้อย่างยั่งยืน

ยาเสพติดหรือของมีนเมาในความหมายขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization or WHO) หมายถึง ยาหรือสารที่เสพเข้าสู่ร่างกายแล้วติด ทำให้เกิดผลต่อจิตใจ อารมณ์และพฤติกรรม ทำให้เกิดอาการมีนเมาและขาดสติ เกิดความต้องการอยากเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ และต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดอันตรายโรคร้ายไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจ เกิดพฤติกรรมที่เสียหาย บกพร่องในหน้าที่ มีการกระทำผิดต่อกฎหมายและศีลธรรมยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายแล้วไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใดก็ตาม ที่ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ผู้ใช้ยาเสพติดจะมีอาการผิดปกติอันเนื่องมาจากการทำงานบกพร่องของเซลล์ในสมองที่ถูกทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ โดยภาวะการเสพติดสามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกคน ในทุกช่วงวัยเกือบร้อยละ 60 ของผู้ประสบ

ภาวะการณ์เสพติด มีสาเหตุมาจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรมที่ผิดปกติส่วนในรายอื่น ๆ อาจเกิดจากการที่สมองในส่วนที่ทำหน้าที่สร้างความรู้สึกพึงพอใจ ได้รับการกระตุ้นอย่างรุนแรงจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด สารเสพติด หรือพฤติกรรมเสพติดเป็นระยะเวลาสั้น ๆ โดยผู้ตกอยู่ในภาวะการณ์เสพติดจะไม่สามารถมีความสุขได้จากการใช้ชีวิตแบบปกติ ซึ่งภาวะนี้ คือ สาเหตุที่ผู้ติดสารเสพติดหรือผู้ติดสุราที่ไม่สามารถควบคุมการเสพหรือการดื่มได้จนมีอาการเสพติดเรื้อรัง

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human security) และยาเสพติดเป็นตัวการที่สำคัญในการบ่อนทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ ความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดจะเป็นตัวแปรที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกรัฐบาลที่ผ่านให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมาก โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National agenda) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy) ในอนาคตปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และนับวันจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นประชาชนได้คาดหวังให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดในการควบคุม ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีความรู้ที่มั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุนี้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2562 : 1)

ยุทธวิธีการบำบัดผู้เสพยาเสพติดนั้น สถาบันทางศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม สถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมกล่อมเกลาพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาตามความเชื่อและศรัทธาของกลุ่มบุคคลแต่ละเชื้อชาติ ศาสนา ซึ่งทุกศาสนาต่างมุ่งเพื่อให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข โดยหลักธรรมทางศาสนาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างพลังใจสร้างความหวังใหม่แก่ชีวิต เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวไม่ให้กลับไปเสพยาซ้ำและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ที่สำคัญและจำเป็นในการป้องกันการกลับไปเสพยาซ้ำ อันเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายหลักในการบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายภาคีในการทำงานร่วมกับคณะสงฆ์ และฆราวาส ผลลัพธ์ที่ได้มีทั้งคุณธรรม ความเมตตา ความเสียสละ เอื้ออาทรเป็นอุดมการณ์ มีความมุ่งมั่นเป้าหมายชัดเจน อีกทั้งยังเป็นจุดประกายให้สังคม ชุมชนตระหนัก รับรู้ เข้าใจ ให้โอกาสแก่กลุ่มเป้าหมายที่พร้อมกันคืนคนดีสู่สังคม และค้นพบความเชื่อมโยงของงานที่ทำกับความรู้ ความเข้าใจของชุมชน และสังคมได้เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ 4 แห่งที่ได้ทำการศึกษา (กลุ่มงานพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด, 2550 : 1)

บทสรุป

การแก้ปัญหาหาสาเหตุด้วยหลักศีล 5 โดยชุมชน เป็นการนำแนวทางการทำงานด้วยหลักแห่งศีลมาเป็นมาประยุกต์ในการแก้ปัญหา เฝาระวังการใช้สารเสพติดของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนความสามารถในการควบคุมตนเองจากการใช้สารเสพติดด้านสุขภาพองค์รวม (สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม ศีลธรรมและจิตวิญญาณ) การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันสารเสพติด การรับรู้ประสิทธิผลแห่งตนในการปฏิเสธการใช้สารเสพติด ความคาดหวังผลเชิงบวกจากการไม่ใช้สารเสพติด

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานระดับครอบครัวควรเสริมหนุนให้คนในชุมชนมีกลุ่มสังคมที่มีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และปลูกฝังศีลธรรมและจิตวิญญาณในการมีจิตสำนึกที่ดีให้แก่เยาวชน ตลอดจนสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ตลอดจนมีทักษะในการควบคุมตนเองจากสถานการณ์เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดได้

2. ในชุมชนควรมีการจัดกิจกรรม ที่ประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา พัฒนาจิต สมาธิ ปัญญา ตามหลักศีล 5 เพื่อปลูกฝังความเข้มแข็งทางจิตให้คนในชุมชนเพื่อห่างไกลจากสารเสพติด

3. แกนนำผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ครู และแกนนำศาสนา ควรมีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การดูแลคนในชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในชุมชน

4. นำไปต่อยอดพัฒนาเชิงนโยบายในพื้นที่เพื่อเสริมหนุนให้บทบาทภาครัฐบาลเปิดโอกาสให้ทุกคนมีการค้นหาทักษะเฉพาะของตนเอง ตลอดจนเสริมหนุนให้มีการแสดงความสามารถเชิงบวกเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด

บรรณานุกรม

กลุ่มงานพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. (2550). **คู่มือการดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟู**

สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดโดยวัด (วิถีพุทธ). กรุงเทพมหานคร : กรมคุมประพฤติ.

โกศล วงศ์สวรรค์ และคณะ. (มปป.). **ปัญหาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). **แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา แก่นธรรมเพื่อชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่อตะวันออก.

_____. (2549). **ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง**. พิมพ์ครั้งที่ 30. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.

พระราชวิสุทธิโมลี (ทองดี สุรเตโช). (2526). **หลักธรรมสำหรับพัฒนาธรรมจริยา**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

พระศรีคัมภีร์ญาณ. (2556). “การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. (2527). **ธรรมานุกรม**. กรุงเทพมหานคร: มกุฎราชวิทยาลัย.

สุดชญา สุทธิศร. (2546). **วิถีธรรมวิถีไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สุเทพ สุวีรางกูร. (2551). **ปัญหาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.